

POSTANOWIENIE

Dnia 15 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku I. U.
przy uczestnictwie A. W., K. D.-P., J. I., E. J., R. K.,
A. M. O. i B. U. S.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 6 listopada 2018 r., sygn. akt [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek uczestniczek E. J. i J. I. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni I. U. złożyła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w S. z dnia 6 listopada 2018 r., oddalającego jej apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 22 czerwca 2018 r., którym stwierdzono, że spadek po H. W. z d. M., zmarłej dnia 11 kwietnia 2013 r. w B. na podstawie ustawy nabyły dzieci: I. U., K. D.-P., J. I., A. W. - po 4/20 części każde z nich oraz wnuczki: E. J., R. K., A. M. O., B. U. S. - po 1/20 części.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

W niniejszej skardze powołano się na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Skarżąca dostrzegła w sprawie następujące zagadnienie prawne: *czy trzyletni termin a temporae scientiae, o którym mowa w art. 945 § 2 k.c. - w sytuacji, w której osoba mająca w tym interes powzięła przed śmiercią testatora wiedzę o zaistnieniu określonego faktu wskazanego później jako przyczyna nieważności testamentu - rozpoczyna swój bieg z chwilą powzięcia wiedzy o zaistnieniu tego faktu, czy też z chwilą śmierci testatora, czy też z chwilą powzięcia wiedzy o złożonym oświadczeniu woli testatora.*

Oczywista zasadność skargi wnioskodawczyni wiąże z faktem oddalenia wniosków dowodowych apelacji o powtórne przesłuchanie świadków.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12 - nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 - nie publ.). Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy bowiem postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego

sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 - nie publ.). Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia tej przesłanki jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, nie publ.), a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12, nie publ.). Wymagania tego nie można zastąpić postawieniem samych pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.). Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w związku z przedstawionym problemem, a w przypadku istnienia rozstrzygnięcia problemu - nie zaszły żadne okoliczności faktyczne uzasadniające jego zmianę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącą nie spełnia powyższych wymagań. Pomimo wielu wątpliwości wyrażanych w orzecznictwie i doktrynie na temat sposobu liczenia terminu z art. 945 § 2 k.c. żadna z nich nie znajduje odzwierciedlenia w niniejszej sprawie. Nie sposób bowiem utożsamiać chwili powzięcia wiedzy o stanie zdrowia określonej osoby, wyłączającym świadome lub swobodne składanie oświadczeń woli z chwilą powzięcia wiedzy o okolicznościach mogących wpłynąć na ważność testamentu. By w ogóle mówić o jakiegokolwiek wiedzy o tych drugich, nie wystarczy jedynie świadomość faktu otwarcia spadku, lecz również świadomość istnienia testamentu. Trudno mówić bowiem o ocenie stanu zdrowia umysłowego testatora, jeżeli nie ma się świadomości, że dana osoba w ogóle testatorem jest. Do przeprowadzenia takiej analizy logicznej wystarczają metody powszechnie przyjęte w wykładni prawa. Dlatego problem przedstawiony przez skarżącą nie ma charakteru istotnego zagadnienia prawnego i nie może stać się przyczyną przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z kolei dla skutecznego powołania w skardze przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - nie publ.). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna bez głębszej analizy przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym - jego zdaniem - Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią jurydyczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., I UK 214/13, nie publ.).

Również w tym zakresie argumenty przytoczone przez wnioskodawczynię nie mogą uzasadnić przyjęcia skargi do rozpoznania. Po pierwsze odnoszą się do przeprowadzania postępowania dowodowego w sprawie, co jest niedopuszczalne na mocy art. 398³ § 3 k.p.c., po drugie wniosek dowodowy dotyczył okresu życia testatorki po dacie sporządzenia testamentu, co nie mogło mieć znaczenia dla rozpoznawanej sprawy.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł zaś na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

jw